

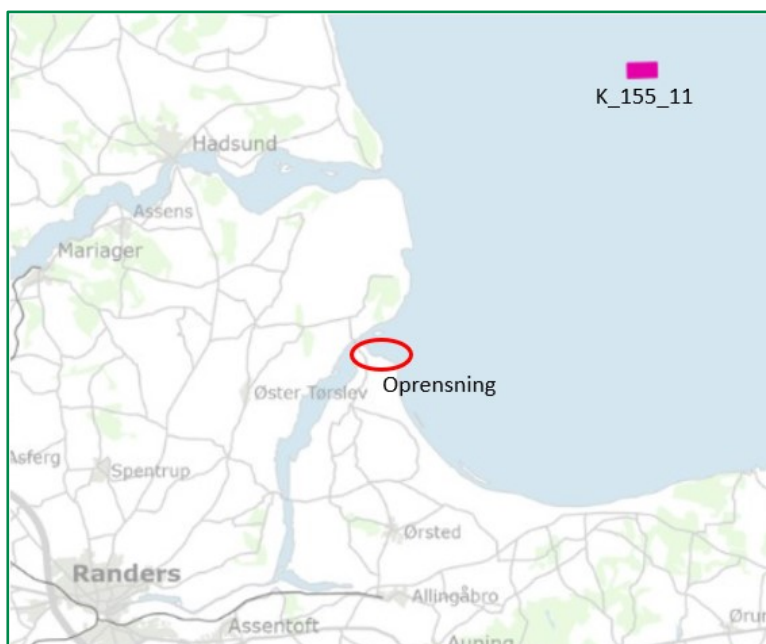
Randers Havn
Kulholmsvej 1
8930 Randers

SE nr. 73 98 13 28

Erhverv
Ref. thsvk
J.nr. 2021 – 13161
Den 19. 12 2022

Randers Havn, sejlrende, Klaptilladelse

Miljøstyrelsen meddeler hermed Randers Havn tilladelse¹ til klaping af i alt 200.000 m³ oprensningsmaterialer fra udmundingen af Randers sejlrende, på klapplads K_155_11, som ligger i Kattegat, Aalborg Bugt ca. 17 km nordøst for optagningsområdet.

Figur 1. Oversigt over oprensnings- og klapområde

Tilladelsen offentliggøres på Miljøstyrelsens hjemmeside den 19. december 2022
Klageperioden udløber den 16. januar 2023.

Tilladelsen gælder fra den 17. januar 2023 og senest til den 17. januar 2028, dog under hensyntagen til fremsatte sæsonvilkår.

¹ Tilladelsen er givet med hjemmel i havmiljølovens § 26, jf. lovbekendtgørelse nr. 1165 af 25. november 2019.

Indholdsfortegnelse

Randers Havn, sejltrede, Klaptilladelse.....	1
1 Vilkår for klaptilladelsen.....	3
1.1 Vilkår for optagning og brugen af klappladsen	3
1.2 Vilkår for tilsyn og kontrol	3
2 Oplysninger i sagen.....	4
2.1 Sagens baggrund.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
2.2 Udtalelser fra høringsparter	4
3 Miljøstyrelsens vurdering	6
3.1 Klapaktiviteten	6
3.2 Alternativer til klapning	6
3.3 Vurdering i forhold til udkast til Danmarks Havplan	6
3.4 Vurdering af sedimentet	6
3.5 Vurdering i forhold til vandområdeplaner.....	8
3.6 Vurdering i forhold til Havstrategidirektivet.....	12
3.7 Vurdering af klappladsen og kumulerede effekter	15
3.8 Vurdering i forhold til Natura 2000-områder.....	16
3.9 Vurdering i forhold til bilag IV-arter.....	21
3.10 Vurdering af øvrige interesser	22
3.11 Konklusion.....	24
4 Offentliggørelse og Klagevejledning	25
5 Andre oplysninger	26
6 Følgende har modtaget kopi af tilladelsen	27
BILAG 1 Oprensningsområdets placering	28
BILAG 2 Klappladsens beliggenhed.....	30

1 Vilkår for klaptilladelsen

1.1 Vilkår for optagning og brugen af klappladsen

- A. Tilladelsen gælder i tidsrummet den 17. januar 2023 til den 17. januar 2028.
- B. Der må højst klappes en samlet mængde på 200.000 m³ fastmål, svarende til ca. 318.868 tons tørstof i tilladelsens samlede løbetid. Klapmaterialet må kun stamme fra den afmærkede sejlrende, der fremgår af bilag 1.

Oprensningen må kun foretages i perioden 1. juli til 31. december, af hensyn til ynglende fugle, trækfugle, samt kommercielt og økologisk vigtige fiskearter.
- C. Klapningen skal foregå på klapplads K_155_11, som ligger i Kattegat ca. 17 km nordøst for optagnings-området. Klappladsens placering fremgår af bilag 2.
- D. Der må som følge af klapningen ikke ske dybdeforringelser i klapområdet til under 10,5 meter i forhold til middelvandstand - DVR-90.
- E. Klapmaterialet skal spredes jævnt på den i pkt. C beskrevne klapplads og det må ikke indeholde større faste genstande eller affald.

1.2 Vilkår for tilsyn og kontrol

- F. Information om arbejdet skal indmeldes til Efterretninger for Søfarende (efs@dma.dk), med henblik på rettidig advisering af skibsfarten. Dette skal sendes senest 6 uger før arbejdet påbegyndes. Efterretninger for Søfarende skal ligeledes informeres når arbejdet afsluttes.
- G. Indberetninger om klapning, jf. § 12 og 13, stk. 1 og 3, i bekendtgørelse om bypass, nyttiggørelse og klapning af optaget havbundsmateriale², skal ske elektronisk efter nærmere anvisninger fra Miljøstyrelsen. Anvisning findes på www.mst.dk. Indberetningen om opstart af klapning skal være Miljøstyrelsen i hænde senest 8 dage før klapstart, og skal indeholde oplysninger om fartøjets navn og MMSI nummer. Hvis der sker ændringer i forhold til det indberettede, skal Miljøstyrelsen straks underrettes herom. Afbrydes klapningen i mere end tre måneder, skal der indgives ny underretning.
- H. I forbindelse med klapningen skal positionen, klappet mængde (m³) og dybde for klapningen af de enkelte laster registreres inden lasten tømmes. Kopi af logbog skal opbevares hos tilladelseshaver i mindst et år efter

² Bekendtgørelse nr. 516 af 23. april 2020

udløb af klaptilladelsens gyldighedsperiode, så den kan fremsendes til Miljøstyrelsen på anmodning herom.

- I. I forbindelse med indberetning efter endt klapning skal tilladelseshaver fremsende oplysninger om position og dybde på klapning af den last, hvor den mindste vanddybde blev registeret i henhold til vilkår H.
- J. Kopi af tilladelsen skal forefindes på oprensningsfartøjet og klapfartøjet. Tilladelseshaver skal sørge for, at den entreprenør, som udfører arbejdet, er gjort bekendt med tilladelsens vilkår.
- K. De fartøjer, der udfører opgravningen og klapningen, skal være udstyret med elektronisk positioneringsudstyr, hvor positionen løbende registreres. Skibets position skal være tilgængelig via det nationale overvågningssystem for skibsfart: AIS klasse A. AIS-udstyret skal til enhver tid være tændt, så længe opgravningen og klapningen udføres. Såfremt der sker nedbrud af AIS-udstyret skal opgravningen/klapningen standses og Miljøstyrelsen underrettes.
- L. Senest seks måneder efter endt klapning i henhold til denne tilladelse skal ansøger lade klappladsen opmåle med henblik på udarbejdelse af et dybdekort for klappladsen ud til en afstand af 500 meter fra klappladsens perimeter i den hyppigste og næst hyppigste strømretning i området, samt i den korteste sejllafstand fra havnen til klappladsen, altså langs den østlige rand af klappladsens afgrænsning. Opmålingen skal ske med en sejltæthed på højst 25 meter mellem sejllinjerne eller med en teknik, der giver en tilsvarende dækning af dybdeforholdene i området.
- M. Et dybdekort udarbejdet på baggrund af opmålingen skal indsendes elektronisk til Miljøstyrelsen senest 14 dage efter endt opmåling.
- N. Data fra opmålingen skal stilles til rådighed for Miljøstyrelsen på anmodning herom fra 14 dage efter endt opmåling og i op til et år efter klaptilladelsens udløb.

2 Oplysninger i sagen

2.1 Sagens baggrund

A1 Consult har på vegne af Randers Havn søgt om tilladelse til at klappe 200.000 m³ oprensningsmateriale. Materialet stammer fra oprensning af et delområde af sejlrenden i indsejlingen til Randers fjord, som er sandet til. Oprensning af dette område foretages løbende for at opretholde en tilstrækkelig sejldybde, så skibe kan anløbe erhvervshavnen i Randers. Oprensningen foretages med hydraulisk gravemaskine.

Materialet ønskes klappet på klapplads K_155_11, som ligger i Kattegat, Aalborg Bugt ca. 17 km nordøst for optagnings-området.

Randers Havn har desuden en tilladelse til nyttiggørelse af 40.000 m³ af oprensningsmateriale til opfyld i faskiner, som er placeret langs kysten af Randers fjord.

Nærliggende beskyttede områder

Optagningsområdet er beliggende i Natura 2000-område nr. 14, Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord samt i trækfuglereservat Sødring.

Klappladsen ligger i Natura 2000 område 263, Nordvestlige Kattegat.

Der er ingen havstrategiområder i nærheden af oprensnings- og klapområdet.

Havplan

Både optagningsområdet og klappladsen ligger i et område udlagt til Natur- og miljøbeskyttelsesområder (N) - N151, i udkast til bekendtgørelse om Danmarks havplan sendt i høring den 31. marts 2021. Optagningsområdet ligger desuden i en zone udlagt til sejladskorridorer (S) - S24.

2.2 Udtalelser fra høringsparter

Ansøgningen blev sendt i høring hos de relevante myndigheder fra den 19. september til den 17. oktober 2022.

Fiskeristyrelsen

Fiskeristyrelsen har ikke fremsendt bemærkninger til sagen.

Søfartsstyrelsen

Søfartsstyrelsen bemærker at der ikke er sejladsmæssige indsigelser til ansøgningen, så længe at minimumsdybden for K_155_11 på 10,5 m DVR-90 overholdes. Derudover bemærkes at entreprenørarbejde og andre aktiviteter i danske farvande skal følge BEK nr. 1351 af 29/11/2013 om sejladssikkerhed og at information om arbejdet skal indmeldes til Efterretninger for Søfarende (efs@dma.dk), med henblik på rettidig advisering af skibsfarten. Dette skal sendes senest 6 uger før arbejdet påbegyndes. Efterretninger for Søfarende skal ligeledes informeres når arbejdet afsluttes og vurderingsskemaet for sejladssikkerheden ved arbejder til søs skal anvendes i relevant omfang.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

Ministeriet har svaret, at de ikke har bemærkninger til ansøgningen.

Slots- og Kulturstyrelsen

Slots- og Kulturstyrelsen har ikke indgivet bemærkninger til oprensningen. Skulle der under arbejdet påtræffes spor af fortidsminder eller vrage skal dette straks anmeldes til museet i henhold til museumslovens §29 h, ifølge hvilken fund af spor af fortidsminder eller vrage gjort under anlægsarbejde straks skal anmeldes til Slots- og Kulturstyrelsen og arbejdet standses.

Kommunens bemærkninger

Randers Kommune og Norddjurs Kommune har ikke indgivet svar til sagen.

3 Miljøstyrelsens vurdering

3.1 Klapaktiviteten

Der gives tilladelse til klapning af 200.000 m³ fastmål oprensningsmaterialer fra den ydre del af Randers sejlrende på klapplads K_155_11 i ligger i Kattegat, Aalborg Bugt, se bilag 1.

3.2 Alternativer til klapning

Uddybningsmaterialet består af sand, der bundfældes i fjordmundingen i forbindelse med den kystnære sedimenttransport i Aalborg Bugt. Da materialet ikke indeholder forhøjede koncentrationer af miljøfarlige stoffer, jf. nedenfor, har Miljøstyrelsen fremsendt sagen til Kystdirektoratet med henblik på en vurdering af, om materialet bør bypasses nedstrøms fjordmundingen. Kystdirektoratet vurderer imidlertid, at der ikke er brug for kystbeskyttelse i dette område.

Materialet skal så vidt det er muligt nyttiggøres fremfor af blive klappet. Havnen har fået en nyttiggørelsestilladelse, J.nr. 2022 – 45362, til indbygning af 40.000 m³ i faskiner længere inde i fjorden.

Af hensyn til den mulige udbredelse af ålegræs i den kystnære zone, har Miljøstyrelsen anbefalet, at klapning i større afstand fra kysten. Derfor tillades materialet klappet på den tidligere benyttede klapplads K_155_11, ca. 17 km fra fjordmundingen.

3.3 Vurdering i forhold til udkast til Danmarks Havplan

Udkast til bekendtgørelse om Danmarks Havplan blev sendt i høring den 31. marts 2021, og blev dermed bindende for myndigheder, der meddeler tilladelse til aktiviteter på havet. Klapning er ikke en aktivitet, der planlægges for, men Miljøstyrelsen skal ved meddelelse af klaptilladelse respektere hensynet til de arealudlæg, som følger af havplanudkastet.

Både optagningsområdet og klappladsen ligger i et område udlagt til Natur- og miljøbeskyttelsesområder (N) - N151, i udkast til bekendtgørelse om Danmarks havplan sendt i høring den 31. marts 2021. Miljøstyrelsen er myndighed på vurderinger af, om denne beskyttelse overholdes. Denne vurdering sker på baggrund af vurderingerne i kapitlerne 3.4 til 3.10.

Optagningsområdet ligger desuden i en zone udlagt til sejladskorridorer (S) - S24.

Søfartsstyrelsen har vurderet, at der ikke er en konflikt med sejladsen i området og klaparbejdet, hvis deres anbefalede vilkår til klapningen overholdes. Det er derfor Miljøstyrelsens vurdering, at den ansøgte klapaktivitet ikke er i strid med udkastet til havplanbekendtgørelsen.

3.4 Vurdering af sedimentet

I forbindelse med ansøgning om klapning blev der i september 2020 foretaget analyser af materiale fra syv delområder. I tabel 1 er vist resultatet af et gennemsnit af analyserne fra oprensningsområderne, samt værdierne for nedre og

øvre aktionsniveau, jf. klapvejledningen³. Analyseresultaterne for hvert delområde fremgår af bilag 1 sammen med kortet over oprensningsområdets placering.

Tabel 1. Analyseresultat af blandingsprøver fra oprensningsmaterialet, samt klapvejledningens nedre og øvre aktionsniveauer.

Stof	Blandingsprøver fra Randers sejlrende	Nedre aktionsniveau	Øvre aktionsniveau
Tørstofindhold i % af prøve	80		
Glødetab (GT) i % af tørstof	0,9		
Arsen (mg/kg TS)	1	20	60
Bly (mg/kg TS)	1	40	200
Cadmium (mg/kg TS)	0,02	0,4	2,5
Krom (mg/kg TS)	1	50	270
Kobber (mg/kg TS)	1	20	90
Kviksølv (mg/kg TS)	0,01	0,25	1
Nikkel (mg/kg TS)	1	30	60
Tributyltin (TBT) (µg/kg TS)	1	7	200
Zink (mg/kg TS)	6	130	500
PAH (mg/kg TS)*	< 0,3	3	30
PCB (µg/kg TS)**	10	20	200

TS = tørstof. GT = glødetab.

* Summen af de følgende 9 PAH'er: anthracen, benz[a]anthracen, benz[g,h,i]perylene, benz[a]pyren, chrysen, flouranthen, indeno[1,2,3-cd]pyren, pyren & phenanthren.

**Summen af de følgende 7 PCB'er: 28, 52, 101, 118, 138, 153 og 180.

Ingen af de målte stoffer ligger over nedre aktionsniveau. Indholdet af miljøfarlige stoffer vurderes derfor ikke at medføre et øget bidrag af miljøfarlige stoffer til klappladsen og omgivelserne hertil.

I forbindelse med oprensningen vil der ske et mindre spild. Da oprensningen sker nede i sejlrenden, vil spredning af spildet alt overvejende bundfælde nede i selve sejlrenden.

Da der er tale om en oprensning af sand, vil størstedelen af klapmaterialet i udgangspunktet falde hurtigt til bunds, og fordele sig jævnt tæt omkring klappositionen. Klapplads K_155_11 ligger på åbent vand, hvor der er stor eksponering af vind og dermed strøm. Der sker derfor naturligt en stor sedimenttransport langs bunden. Klapmaterialet vil derfor gradvist blive spredt fra klappladsen og indgå i den naturlige sedimenttransport langs bunden.

De sedimentfaner, der vil opstå som pulse i vandfasen for hver frigivelse fra klapfartøjet, vil kun befinde sig kortvarigt på samme sted, og ligeledes bundfældes tæt på klappositionen.

³ By- og Landskabsstyrelsen vejledning nr. 9702 af 20. oktober 2008 om dumpning af optaget havbundsmateriale – klapning.

3.5 Vurdering i forhold til vandområdeplaner

Ifølge § 8, stk. 2 og 3, i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter kan der kun gives tilladelse til en påvirkning i et overfladevandområde, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets tilstand, og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål.

I vandområdeplanerne bedømmes de enkelte vandområder i forhold til den økologiske og den kemiske tilstand.

1. Den økologiske tilstand inddeles i 5 klasser: Høj, god, moderat, ringe eller dårlig tilstand.
2. Den kemiske tilstand inddeles i to klasser: god eller ikke god.

Af tabel 2 og 3 fremgår det, hvordan tilstanden i vandområdet omkring optagningsstedet og klappladsen er fastlagt i vandområdeplanen 2021-2027.

Tabel 2. Tilstandsbeskrivelse for oprensningsområdet i ydre del af Randers Fjord

Vandområdedistrikt:	Jylland og Fyn
Hovedvandområde:	Randers Fjord
EU Vandområde ID:	DKCOAST137
DK Vandområde ID:	137
Navn:	Randers Fjord, ydre
Kategori af overfladevandområde:	Kystvand
Areal:	18.1
Enhed:	km ²
Naturlig, kunstig eller stærkt modificeret:	Naturlig
Typologi forkortelse:	FjVuFLSe-T3
Typologi:	Fjord karakteriseret ved vandudveksling, ferskvandspåvirkning, lagdeling og sediment
Miljømål for samlet økologisk tilstand/potentiale:	God økologisk tilstand
Miljømål for kemisk tilstand:	God kemisk tilstand
Samlet økologisk tilstand/potentiale:	Dårlig økologisk tilstand
Bemærkning til samlet økologisk tilstand/potentiale:	
Kemisk tilstand:	Ikke-god kemisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, fytoplankton (klorofyl):	God økologisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, Rodfæstede bundplanter (eks. ålegræs og vandaks):	Dårlig økologisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, bunddyr (bentiske invertebrater):	Moderat økologisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, iltforhold:	Ikke anvendelig
Økologisk tilstand/potentiale, vandets klarhed:	Ikke anvendelig
Økologisk tilstand/potentiale, nationalt specifikke stoffer:	God økologisk tilstand

Tabel 3. Tilstandsbeskrivelse for klapområdet i Kattegat, Aalborg Bugt

Vandområdedistrikt:	Jylland og Fyn
Hovedvandopland:	Nordlige Kattegat, Skagerrak
EU Vandområde ID:	DKCOAST222
DK Vandområde ID:	222
Navn:	Kattegat, Aalborg Bugt
Kategori af overfladevandområde:	Kystvand
Areal:	1052.52
Enhed:	km2
Naturlig, kunstig eller stærkt modificeret:	Naturlig
Typologi forkortelse:	KVuDLsA-T21
Typologi:	Kattegat karakteriseret ved vandudveksling, gennemsnitsdybde, lagdeling og overfladesalinitet
Miljømål for samlet økologisk tilstand/potentiale:	God økologisk tilstand
Miljømål for kemisk tilstand:	God kemisk tilstand
Samlet økologisk tilstand/potentiale:	Dårlig økologisk tilstand
Bemærkning til samlet økologisk tilstand/potentiale:	
Kemisk tilstand:	Ikke-god kemisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, fytoplankton (klorofyl):	Høj økologisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, Rodfæstede bundplanter (eks. ålegræs og vandaks):	Dårlig økologisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, bunddyr (bentiske invertebrater):	Moderat økologisk tilstand
Økologisk tilstand/potentiale, iltforhold:	Ikke anvendelig
Økologisk tilstand/potentiale, vandets klarhed:	Ikke anvendelig
Økologisk tilstand/potentiale, nationalt specifikke stoffer:	God økologisk tilstand

3.5.1 Økologisk tilstand

Som indikator for vandområdeplanernes økologiske tilstand i kystvande anvendes følgende kvalitetselementer: Dybdeudbredelsen af ålegræs som udtryk for rodfæstede planter, klorofylkoncentrationen, som udtryk for fytoplankton-biomasse, bundfauna, som beskriver tilstanden af de bunddyr, der lever nede i sedimentet, samt miljøfarlige stoffer, der omhandler de nationalt fastsatte miljøkvalitetskrav.

For begge de berørte vandområder, er den økologiske tilstand vurderet til at være dårlig, se tabel 2 og 3. Dette er baseret kvalitetselementet rodfæstede planter, som er i dårlig økologisk tilstand. De resterende tre elementer er i moderat til god tilstand.

Rodfæstede planter

Ålegræs kan teoretisk set påvirkes af sedimentfaner på to måder: Dels ved direkte tildækning af bladene, hvis sedimentet aflejres på planterne, dels ved at vandet bliver uklart i sedimentfanerne, så lyset ikke når ned til planterne.

Målet for udbredelsen af rodfæstede planter i vandområde 137 er, at de skal findes på vanddybder ud til 6,6 meter.

Ålegræsudbredelsen er undersøgt i Hevring Bugt som ligger syd for optagningsområdet. Dette er gjort i maj 2022, i forbindelse med ansøgningen, samt i NOVANA overvågningen i 2020. Her ses at ålegræsset udbreder sig til 3,5-5 meter i området. I området nærmest optagningen består ålegræs-bevoksningen af mindre bede, dækningsgraden er registreret til at være omkring 10%. Længere syd for optagningsområdet kommer dækningsgraden dog hyppigt op på 100%. Da selve optagningsområdet er en sejlrende, som skal

renses ned til 7 m, findes der ikke ålegræs i selve optagningsområdet. Af hensyn til ålegræsudbredelsen, i optagningsområdets nærhed, vurderer Miljøstyrelsen at det sedimentspild, der vil være i forbindelse med optagningen, vil være begrænset. Området er i forvejen præget af sedimentvandring, hvilket er årsag til den gradvise tilsanding i området. Da sedimentet hovedsageligt består af rent sand med et lavt glødetab (0,8 %), vil det spild, der måtte være i forbindelse med optagningen, ikke være væsentlig forskellig fra den naturlige sedimentvandring. Spildt sediment vil blive transporteret med strømmen i sejlrenden, og hurtigt sedimentere ud nedstrøms optagningen. Dette vil resultere i et meget lille sedimentationslag uden for sejlrenden. Miljøstyrelsen vurderer derfor, at sedimentspildet ikke vil have nogen negativ påvirkning på den omgivende havbund.

Klappladsen ligger på 11-12 meters dybde langt fra områder, hvor der vurderes at kunne vokse ålegræs. Det spredte klapmateriale vil ikke afvige fra den normale sedimenttransport, når det når ind på vanddybder, hvor der forventes at kunne vokse ålegræs.

Fytoplankton (klorofyl)

Ved frigivelse af næringssalte fra klapmaterialer og ved nedbrydning af organisk materiale herfra, kan der ske en hurtig opblomstring af planktonalger og dermed af vandets klorofylindhold i perioder hvor planktonets vækst ellers er begrænset af mangel på næringsstoffer i vandet. Derfor skal det overvejes, om klapning af store mængder bør undgås i planternes vækstsæson.

Miljøstyrelsen vurderer ikke, at der vil kunne ske en mærkbar påvirkning af klorofyl indholdet eller af vandets iltindhold som følge af optagning og klapning, da oprensningsmaterialet altovervejende består af rent sand med et lavt glødetab og dermed lavt organisk indhold.

Bentiske invertebrater

De bunddyr, der befinder sig i sejlrenden på oprensningstidspunktet vil blive gravet væk og dermed sandsynligvis ikke overleve. De dyr der lever der, hvor udtømning af klapmaterialet finder sted, bliver tildækket i forbindelse med klapningen. Arealmæssigt vil denne påvirkning dog ikke påvirke tilstanden for bunddyr på artsniveau i de berørte vandområder, da der er tale om helt lokale og kortvarige forstyrrelser. De helt tynde lag, som teoretisk set vil kunne spredes på større arealer i vandområdet i forbindelse med spredning af sediment fra klappladsen, vurderes ikke at påvirke bunddyrene, idet de er tilpasset til at leve med de naturlige sedimentomlejring i de berørte vandområder.

Nationalt specifikke stoffer

Den økologiske tilstand i et vandområde vurderes også på baggrund af de miljøfarlige stoffer, hvor der er fastsat nationale miljøkvalitetskrav. Miljøkvalitetskravene for kemiske stoffer bliver i vandplanerne bedømt på baggrund af målinger af stofferne i følgende tre parametre: vandfasen, sedimentfasen og i biota (fisk eller muslinger). Miljøstyrelsen vurderer, at miljøkvalitetskravene i sedimentet (SKK) som udgangspunkt er de mest

relevante miljøkvalitetskrav i forhold til vurdering af påvirkningen i forbindelse med klaptilladelser.

Den økologiske tilstand for nationalt specifikke stoffer er i vandområdeplanerne 2021-2027 angivet som ”god” i både Randers Fjord, ydre del og i Ålborg Bugt, Kattegat.

For de stoffer, der analyseres for i klapsager, er der fastsat kvalitetskrav i sediment (SKK) for cadmium, bly og anthracen. For at opnå god økologisk tilstand må baggrundsværdien i vandområdet ikke overskride 163 mg/kg TS for bly, for cadmium må baggrundsværdien ikke overstige 3,8 mg/kg TS mere end det naturlige baggrundsniveau, og for anthracen er kvalitetskravet fastsat til 0,0048 mg/kg TS.

For bly og cadmium er koncentrationerne i oprensningsmaterialerne lavere end de fastsatte sedimentkvalitetskrav. Koncentrationen af anthracen er i sejlbunden målt til <0,010 mg/kg. Dette tal indgår i tabel 1 under summen af PAH'er. Da detektionsgrænsen er højere end SKK for Anthracen, kan miljøstyrelsen ikke udelukke, at koncentrationen overskrider sedimentkvalitetskravet. Da koncentrationen af de øvrige miljøfarlige stoffer er meget lav, er der ikke grund til at mistænke oprensningsmaterialet for at have en højere forureningsgrad end det omgivende miljø. Desuden vil spildet fra optagningen og klapningen være meget lokalt og begrænset. Idet påvirkningen skal vurderes på vandområdeniveau, vurderer Miljøstyrelsen ikke, at den mængde anthracen, der kunne frigives ved optagning og klapning, vil kunne udgøre en betydende merbelastning for vandområdet. Miljøstyrelsen vurderer derfor, at vandområdets tilstand for de nationalt specifikke stoffer ikke vil påvirkes negativt som følge af den tilladte klapning.

3.5.2 Kemisk tilstand

De to berørte vandområder opfylder ikke målsætningen for god kemisk tilstand, idet, der i NOVANA målinger for biota er konstateret overskridelser af miljøkvalitetskriteriet for kviksølv, cadmium og BDE⁴.

Miljøstyrelsen vurderer, at der ikke er grund til at mistænke sedimentet for at være årsagen til overskridelserne af kvalitetskravene i Biota for kviksølv og cadmium, idet koncentrationerne i sedimentet er betydeligt lavere end SKK for disse stoffer.

Bromerede flammehæmmere (BDE) er påvist i mere end 90 % af de prøver, der er udtaget fra muslinger, samt lever og muskel fra fisk i marine områder i henhold til det nationale overvågningsprogram NOVANA⁵. Der er ikke fastsat MKK for BDE i sediment, og der er ikke målt for denne stofgruppe i oprensningsmaterialet. Miljøstyrelsen mistænker ikke oprensningsmaterialet for at indeholde højere koncentrationer af BDE end der findes i det omgivende miljø, da de øvrige

⁴ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021>

⁵ <https://dce.au.dk/udgivelser/vr/nr-451-500/nr-466-miljoefarlige-forurenende-stoffer-i-vandmiljoet>

miljøparametre ikke indikerer, at klapmaterialet indeholder forhøjede koncentrationer af miljøfarlige stoffer.

På baggrund af ovenstående vurderer Miljøstyrelsen, at den kemiske tilstand i vandområdet ikke påvirkes negativt som følge af den tilladte klapping.

3.6 Vurdering i forhold til Havstrategidirektivet

Havstrategiloven⁶ har til formål at fastlægge rammerne for de foranstaltninger, der skal gennemføres for at opnå eller opretholde god miljøtilstand i havets økosystemer, og muliggøre en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer.

Loven omfatter danske havområder, herunder havbund og undergrund, på søterritoriet og i de eksklusive økonomiske zoner.

Miljøministeriet har udpeget nogle særligt beskyttede havstrategiområder, der er omfattet af en særlig streng beskyttelse i forhold til menneskelige aktiviteter, herunder klapping. Klapping er forbudt i havstrategiområderne. Der er mere end 30 km fra klappladsen og til nærmeste særligt beskyttede havstrategiområde i den nordlige del af Aalborg Bugt. Der vil der ikke ske påvirkninger af dette område som følge af klappingen.

Havstrategiloven gælder imidlertid også for områder, der ikke er udpeget som særligt beskyttede havstrategiområder, dog således at hvis de miljømæssige aspekter er omfattet af miljømål fastsat i henhold til en vandplan eller Natura 2000-plan, erstatter et sådant miljømål de målsætninger, som er fastsat efter havstrategien, jf. havstrategiloven § 2, stk. 2.

Miljøstyrelsen skal jf. havstrategilovens § 18 sikre, at klappingen ikke medfører påvirkninger, som vil være uforenelige med opnåelse af de miljømål og indsatsprogrammer, der fastsættes efter lovens §§ 12 og 13.

I første del af Danmarks Havstrategi II⁷ er der fastlagt en definition på ”god miljøtilstand”, og den aktuelle miljøtilstand i de danske havområder (bisanalyse) er beskrevet.

I Danmarks Havstrategi II defineres, hvad der forstås ved god miljøtilstand for 11 såkaldte deskriptorer. Deskriptorerne udgør forskellige kategorier af forhold, der beskriver miljø- og naturtilstanden samt påvirkningen fra menneskelige aktiviteter. Identificeringen af de 11 deskriptorer og beskrivelserne af god miljøtilstand er fastlagt i overensstemmelse med havstrategilovens bilag 2. Deskriptorerne omfatter 1) Biodiversitet, 2) Ikke hjemmehørende arter, 3) Erhvervsmæssigt udnyttede fisk, 4) Havets fødenet, 5) Eutrofiering, 6) Havbunden, 7) Hydrografiske ændringer, 8) Forurenende stoffer, 9) Forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum, 10) Marint affald og 11) Undervandsstøj.

For hver deskriptor fastlægger havstrategien en række miljømål med tilhørende indikatorer. En indikator er et parameter, som anvendes til at vurdere om

⁶ Lovbekendtgørelse 25/11/2019 nr. 1161 om havstrategi.

⁷ Danmarks Havstrategi II, første del - god miljøtilstand, bisanalyse og miljømål.

miljømålet er opfyldt. Miljømålene er bindende, og skal derfor iagttages i forbindelse med meddelelse af tilladelse til klapning, Nogle af deskriptorerne angår miljømål, som ikke anses for at være relevante at vurdere i forhold til klapning. Dette gælder for de deskriptorer som er angivet i tabel 4.

Tabel 4. Deskriptorer, som ikke vurderes i forhold til klapning.

Deskriptor	Miljømål	Vurderes ikke fordi
1 Biodiversitet	Formålet med deskriptor 1 er at sikre, at biodiversiteten opretholdes. Da der endnu ikke fastlagt tærskelværdier for god miljøtilstand for pelagiske habitater og fisk, der ikke udnyttes erhvervsmæssigt, indgår disse forhold derfor ikke i vurderingen.	Der endnu ikke er fastsat kriterier for, hvordan dette skal måles.
2 Ikke hjemmehørende arter	Havstrategiens miljømål for ikke hjemmehørende arter fokuserer på at begrænse tilkomst af nye ikkehjemmehørende arter og at begrænse de negative effekter af invasive arter.	Da klapning ikke indebærer introduktion af ikke-hjemmehørende arter, vurderes miljømålet ikke at blive påvirket af klapning af havsediment, der stammer fra lokalerådet.
4 Havets fødenet	Havstrategiens miljømål for havets fødenet omhandler sikring af fornøden viden for fremadrettet at kunne fastsætte tærskelværdier for fødenettets tilstand. Samspillet mellem de forskellige arter i et fødenet er komplekst og i konstant variation, og det er med det nuværende vidensgrundlag vanskeligt at identificere mål, der skal sikre opnåelsen af god miljøtilstand.	Der endnu ikke er fastsat kriterier for, hvordan dette skal måles.
10 Marint affald	Havstrategiens miljømål for marint affald handler bl.a. om, at mængden af marint affald skal reduceres væsentligt, og at tab af fiskeredskeer skal forebygges.	Eventuelt affald skal frasorteres inden havbundsmaterialet klappes og vurderes derfor ikke at bidrage til øget tilførsel af marint affald i havmiljøet.
11 Undervandsstøj	Havstrategiens miljømål for undervandsstøj handler bl.a. om, at skadelige virkninger af impulsstøj for dyr skal undgås. For lavfrekvent støj er der mål om fastsættelse af tærskelværdier og opbygning af viden.	Impulsstøj, som følge af klapning, vurderes ikke at være et problem for dyr i havet. Emnet behandles under afsnittet om bilag IV-arter, afsnit 3.9. Der er endnu ikke fastsat tærskelværdier for lavfrekvent støj.

De relevante deskriptorer for denne afgørelse er angivet i tabel 5.

Tabel 5. Deskriptorer, som kan påvirkes af klapning.

Deskriptor	Miljømål	Vurdering
3 Erhvervsmæssig fiskeri.	Havstrategiens miljømål for erhvervsmæssigt udnyttede fiskebestande er fastsat med reference til den fælles fiskeripolitik, som fastslår, at fangstniveauer og fiskebestandes reproduktion skal være bæredygtig.	Hensyn til fiskeriforhold varetages i klaptilladelser gennem en vurdering af påvirkningen af fiskeriinteresserne i lokalområdet. Dette sker gennem høring af Fiskeristyrelsen. I den aktuelle sag har Miljøstyrelsen ikke modtaget bemærkninger fra Fiskeristyrelsen. Miljøstyrelsen vurderer at Aalborg Bugt udgør et vigtigt gyde og opvækst område for flere kommercielt og økologisk vigtige fiskearter, hvorfor det er nødvendigt at stille vilkår om at undgå oprensning og klapning i de primære gydeperioder, jf. Vilkår B, se afsnit 3.10.
5 Eutrofiering	Havstrategiens miljømål for eutrofiering er bl.a., at dansk andel af tilførsler af kvælstof og fosfor for Østersøen skal følge de maksimalt acceptable tilførsler, som er blevet fastsat i HELCOM (de såkaldte HELCOM-lofter). Dette sikrer, at der på sigt kan opnås god miljøtilstand for eutrofiering. For Nordsøen er der endnu ikke fastsat tærskelværdier for næringsstoffer.	Eutrofieringseffekter af klapningen behandles i afsnit 3.5 om vandområdeplaner. Miljøstyrelsen vurderer, at klapning ikke vil have en mærkbar effekt på klorofylindholdet i området, begrundet med det vandområdets store vandudskiftning og klapmaterialets lave indhold af organisk stof og forventede lave næringssaltindhold.
6 Havbundens integritet	Havstrategiens miljømål for havbundens integritet omhandler især beskyttede områder samt opbygning af viden og bidrag til fastsættelse af tærskelværdier for tab og forstyrrelse.	Klapning anses som værende en fysisk forstyrrelse. Ved aktiviteter, der medfører en forstyrrelse af havbunden, kan ændringen genoprettes, hvis aktiviteten ophører. Dette er tilfældet ved klapning, hvor de arter, som lever på klappladsen vil genindvandre efter klapningen er ophørt. I Østersøen udgør klapaktiviteterne kun en ubetydelig af den samlede forstyrrelse ⁸ , og påvirkningen af havbunden ved klapning er derfor begrænset. Den forstyrrelse af havbunden, som den ansøgte oprensning og klapning medfører, vil være afgrænset til klappladsen og uddybningsområderne. Ændringerne lokalt på klappladsen

⁸https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Natur/Havstrategi/HSII_foerste_del_-_endelig_udgave.pdf

		vil yderligere belyses af pejling efter endt klapning jf. vilkår L. Da forstyrrelsen derfor er meget lokal og midlertidig vurderes den ikke at være af betydning for havbundens integritet.
7 Hydrografiske ændringer	Havstrategiens miljømål for hydrografiske ændringer angiver, at konkrete projekter alene skal have lokale virkninger og i øvrigt udformes under hensyn til miljøet.	Beskrives i afsnit 3.7 om kumulerede effekter, ved ligelig fordeling af klapp materialet over hele klapppladsens areal vil dybden på klapppladsen reduceres med 12 cm. De beskudne hydrografiske ændringer, som klappingen teoretisk set kan medføre, vurderes ikke at ændre områdets hydrografi.
8 Forurenende stoffer	Havstrategiens miljømål for forurenende stoffer skal bl.a. sikre, at de grænseværdier, der er fastsat, overholdes.	Kravene til god kemisk tilstand er vurderet i afsnit 3.5 om vandområdeplaner. Miljøstyrelsen vurderer, at klappingen ikke vil ændre på vandområdenes kemiske tilstand.
9 Forurenende stoffer i fisk og skaldyr	Havstrategiens miljømål for forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum handler bl.a. om, at udledningen af forurenende stoffer ikke må lede til overskridelser af gældende grænseværdier.	Områdets kemiske tilstand indikerer ikke, at fisk og skaldyr vil blive påvirket af miljøfarlige stoffer. Kravene til god kemisk tilstand er vurderet i afsnittet 3.5 om Vandområdeplaner.

Samlet vurdering i forhold til havstrategi

På baggrund af gennemgangen af Havstrategiens 11 deskriptorer jf. tabel 4 og 5, vurderer Miljøstyrelsen, at klappingen ikke vil medføre påvirkninger, som vil være uforenelige med opnåelse af havstrategiens miljømål.

3.7 Vurdering af klapppladsen og kumulerede effekter

Klappplads K_155_11 ligger på flad bund på 11 – 12 meters vanddybde. Klapppladsen benyttes ikke til klapping i forhold til andre gældende klaptilladelser. Den er senest benyttet til klapping af oprensningmateriale fra udløbet til Mariager Fjord, J.nr. 2020-69498, der udløb i september 2021. Da effekterne af klapping af oprensning-materialer er kortvarige, vurderer Miljøstyrelsen, at påvirkningerne fra tidligere klappinger på klapppladsen vil være umålelige. Miljøstyrelsen vurderer derfor ikke, at vil opstå kumulerede effekter, når klapppladsen benyttes til lignende materialer i forbindelse med denne tilladelse.

De klappede oprensningmateriale vil med tiden omlejres af strømmen over klapppladsen, så det kommer til at indgå i den naturlige sedimentvandring i området, og forholdene på klapppladsen vil på få år være retableret og således ligne den omgivende havbund. Fordeles alt klappmaterialet fra nærværende tilladelse jævnt over hele klapppladsen, uden sedimenttransport fra området, vil dybden forringes med 12 cm. Da den officielle minimumsdybde på klapppladsen er 10,5

meter, forventes klapplassen efter endt klapning en betydelig restkapacitet, overholdelse af dybdegrænse og restkapacitet vil belyses jf. Vilkår L.

3.8 Vurdering i forhold til Natura 2000-områder

En klaptilladelse er omfattet af kravet om vurdering af påvirkning af Natura 2000-områder efter § 6 i bekendtgørelse nr. 1595 af 06/12/2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder, samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen).

Hvert Natura 2000-område er udpeget for at beskytte bestemte arter og/eller naturtyper, der er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Disse udgør områdets udpegningsgrundlag.

Der vil ikke at være støjende aktiviteter forbundet med anlægsarbejdet. Støjniveauer vil svare til normal skibstrafik på allerede benyttede skibsruter.

De potentielle påvirkninger vil udelukkende være tilknyttet graveaktiviteter og klapning i anlægsfasen, og at være afgrænset til marine områder. Der er ikke tale om en driftsfase efter en klapning.

Sejlrenden til Randers Fjord ligger i Natura 2000-område nr. 14 - Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord. Dette Natura 2000-område består af Habitatområde H14, Aalborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord og det relevante fuglebeskyttelsesområde F15, Randers og Mariager Fjord. Natura 2000-området er oprindeligt udpeget som marint fuglebeskyttelsesområde, og det store lavvandede havområde har både national og international betydning som yngle-, raste- og opholdssted for en lang række kyst- og havfugle.

De store flader med strandenge, sandbanker, bugter og vige udgør tilsammen et vigtigt levested for gæs, dværgerne, fjordterne og havterne, samt vadefugle, som klyde. De vidtstrakte lavvandede havområder ud for kysten er desuden et meget vigtigt fædning- og overvintringsområde for havdykænder, bl.a. sortand, fløjlsand og edderfugl.

Natura 2000-området indeholder større fredninger. Af relevans for nærområdet til optagningen kan nævnes Sødring.

Klappads K_155_11 ligger i Natura 2000-område nr. 263, et nyligt vedtaget natura 2000-område, der dækker det tidligere Natura 2000-område nr. 245 – Ålborg Bugt østlige del i form af fuglebeskyttelsesområde F112 og F10. N263 udgøres af fuglebeskyttelsesområdet F127 - Nordvestlige Kattegat, samt habitatområderne H9 – Strandenge på Læsø og havet syd herfor, H165 – Kims Top og den Kinesiske Mur og H42 – Anholt og havet nord for. Klapplassen er beliggende langt fra disse habitatområder og der vil her udelukkende vurderes på det tidligere N245 område, der er karakteriseret ved at være et stort og langt overvejende marint område i Kattegat, der udelukkende er udpeget som fuglebeskyttelsesområde for at beskytte forekomsterne af trækfuglene Lysbuget knortegås, Edderfugl, Fløjlsand og Sortand.

Habitatområde H14.

I Habitatområde 14 er der kortlagt 5 marine naturtyper: flodmunding (1130), vadeflader (1140), kystlaguner (1150), bugter og vige (1160), samt sandbanker (1110)⁹.

Ved udmundingen af Randers Fjord findes en af landets få forekomster af naturtypen flodmunding. Naturtypen udgør vigtige fødeområder for mange fuglearter. I overgangen mellem de terrestriske naturtyper og havet findes i habitatområdet store områder med vadeblade dvs. store mudder- og sandflader, der er blottet ved ebbe. Mudderfladerne indeholder en stor biomasse af hvirvelløse dyr, og er derfor af stor betydning som fourageringsgrundlag for vadefugle. Ved lavvande har dele af naturtypen flodmunding også karakter som en vade.

Selvom vadebladerne omkring Mellempolde og Kirkegrund, hhv. nord og syd for optagningen, ligger meget tæt på optagningsområdet, vurderer Miljøstyrelsen ikke, at spild i forbindelse med oprensningen vil forårsage en væsentlig negativ påvirkning på naturtypen. Spildt sediment vil hovedsageligt transporteres med strømmen i sejlrenden og langt hovedparten af spildet vil sedimentere ud i selve sejlrenden nedstrøms optagningen. Derudover er der naturlig stor sedimentvandring og periodisk høje mængder opslæmmet sediment i vandsøjlen i naturtypen, hvorfor bunddyrene er tilpasset dette.

Sejlrenden går helt tæt på områder, der er kortlagt som den terrestriske naturtype "Strandeng", se bilag 1. Det er vigtigt, at arbejdet i forbindelse med oprensningen af sejlrenden ikke kommer til at brede sig ind over disse beskyttede naturtyper.

Sandbanker er den dominerende naturtype i habitatområdet, og findes blandt andet ved selve udmundingen af Randers Fjord. Områder med ålegræs kan optræde som en del af naturtypen. Naturtypen er et vigtigt fourageringsområde for fugle og opvækstområde for fisk. Sandbankerne er dannet af samme materiale som uddybningsmaterialet. Naturtypen vil derfor ikke ændre karakter, selvom der skulle ske en spredning af et tyndt lag oprensningsmateriale hen over sandbankerne. Miljøstyrelsen vurderer ikke, at spildet fra oprensningen vil medføre så store lag, at det vil skade ålegræsforekomsten eller bevirke at opnåelsen af målsatte dybdegrænsen for kvalitetselementet ikke kan opnås for vandområdet. På samme måde vil naturtypen Bugter og vige ikke ændre karakter som følge af tilførsel af spild fra optagningen.

Naturtypen Kystlaguner og strandsøer findes som en integreret del af strandengen. Arealerne er helt eller delvist afskærmet fra havet af strandvolde, strandenge, klitter mv. Der forekommer dog en vis udveksling af vand, evt. i forbindelse med højvande. Saltholdigheden er varierende. Sedimentspildet vurderes ikke af berøre denne naturtype.

Habitatarter

De marine arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Habitatområde 14 fremgår af tabel 6:

⁹ https://mst.dk/media/194128/n14-basisanalyse-2022-27-aalborg-bugt_randers-fjord_mariager-fjord.pdf

Tabel 6. Habitatarter af relevans for de marine områder i område 14.

Flodlampret (1099)	Havlampret (1095)
Stavsild (1103)	Odder (1355)
Spættet sæl (1365)	Marsvin (1351)

Arterne af lampretter og stavsild kan påvirkes, hvis store sedimentfaner hindrer deres vandring i gydesæsonen. Da denne aktivitet udelukkende består af optag med grab, forventes fiskene ikke at blive påvirket, da der ikke vil opstå store sedimentfaner og da fiskene kan bevæge sig forbi optagningsområdet, mens aktiviteten pågår.

Stavsilden er en vandrefisk, der yngler i ferskvand og vokser op i havet, gydeperioden strækker sig fra maj-juli. Der er ikke sikkert kendskab til, at arten nogensinde har ynglet i danske vandløb. Den træffes som en gæst fra syd og er kun registreret i havet. Stavsildens gydeperiode er beskyttet af sæsonvilkåret, jf. Vilkår B, om at oprensningen kun foregår i perioden 1. juli til 31. december af hensyn til beskyttelse af yngle og trækfugle, samt gydeperioder for vigtige kommercielle og økologiske fiskearter, se afsnit 3.10, selvom Stavsild aldrig er konstateret gydende i Randers Fjord.

Odder, spættet sæl og marsvin vil ikke blive påvirket negativt af aktiviteten, da den foregår i et afgrænset område af sejlrenden og havpattedyrene frit kan bevæge sig væk fra området. Marsvin og Odder behandles også under afsnit 3.9 om bilag IV arter. Yderligere fiskeøkologiske overvejelser af oprensningen og klapningens påvirkning på kommercielt og økologisk vigtige fiskearter, samt påvirkning på fødegrundlaget for havpattedyr og fugle vurderes i afsnit 3.10.

Fuglebeskyttelsesområde 15 og 127

Bestanden af fugle kan påvirkes af oprensningen, hvis arbejdet bevirker, at en væsentlig del af deres fødegrundlag reduceres. Desuden kan ynglefugle forstyrres af støj fra optagningsaktiviteter, der foretages tæt på deres ynglepladser. Både trækfugle og ynglefugle kan blive forstyrrede i perioder hvor de raster på vandet, for eksempel i perioder, hvor de er i fjerfældning, og derfor har svært ved at lette fra vandet.

Området omkring indsejlingen til Randers fjord og ved klapplads K_155_11 er levested for flere arter af trækfugle, som overvintrer og fouragerer i området. Dette er i høj grad gældende for Edderfugl, Sangsvane, Pibesvane, Bjergand og Fløjlsand, men også Knopsvane, Lysbuget knortegås, Gravand, Sortand, Hvinand og Stor skallesluger er observeret rastende i fuglebeskyttelsesområdet.

Udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F15 fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Fugle på udpegningsgrundlaget for F15.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 15		
Fugle:	Edderfugl (T)	Hjejle (T)
	Klyde (Y)	Kongeørn (Y)
	Sangsvane (T)	Pibesvane (T)
	Lysbuget knortegås (T)	Gravand (T)
	Bjergand (T)	Sortand (T)
	Fløjlsand (T)	Rørhøg (Y)
	Dværgterne (Y)	Splitterne (Y)
	Fjordterne (Y)	Havterne (Y)
	Natravn (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Området F127, hvori klappladsen ligger, er udelukkende udpeget for at beskytte forekomsterne af trækfuglene Lysbuget knortegås, Edderfugl, Fløjlsand og Sortand, samt i det nye fuglebeskyttelsesområde 263, Rødstrubet Lom.

Området rummer generelt betydelige forekomster af dykænder og knortegås, specielt i vinterhalvåret, men også i sensommeren, hvor området benyttes som fældningsområde for bl.a. fløjlsand og sortand. Der vurderes at være gode forudsætninger for forekomster af rastende og fouragerende Lysbuget knortegås, Edderfugl, Fløjlsand og Sortand i området og der vurderes ikke at være trusler for artens lokale forekomst¹⁰.

Som nævnt i afsnittet om naturtyper vurderer miljøstyrelsen, at spildet i forbindelse med optagningen kun vil medføre tilførsel af tynde lag uden for sejlrenden. Bunddyrene nær oprensingsområdet er tilpasset livet i marine naturtyper med naturlige sedimentomlejninger, og vurderes ikke at blive væsentligt påvirket af de pulse af sediment, der vil opstå i denne del af fuglebeskyttelsesområdet. De fisk, der udgør fødegrundlaget for ternearterne, er i stand til at flytte sig for sedimentfanerne og vil hurtigt vende tilbage, når fanen er passeret og fiskepopulationen forventes ikke at påvirkes grundet beskyttelse af den primære gyde og opvækstperiode, jf. Vilkår B, se afsnit 3.10. Fødegrundlag for ynglende fugle nær udmundingen af Randers Fjord vurderes derfor ikke at blive reduceret på grund af oprensningen, også da det derudover kun er en begrænset del af fødesøgningsområdet for disse mobile arter, der vil påvirkes af aktiviteten.

De beskyttede trækfugle inkluderer havdykænderne Edderfugl, Bjergand, Sortand og Fløjlsand, der fouragerer på især muslingeforekomster ud for Sødringsholm, Nord for oprensingsområdet. Aalborg Bugt udgør derudover et vigtigt fældningsområde for Sortand med op mod 50.000 individer på optællinger. Havdykænderne raster, fouragerer og holder generelt til på de åbne vandmasser i Aalborg Bugt, hvor der foretrækkes dybder mellem 10 og 20 meter, der falder sammen med dybden på klappladsen. Bundstrukturen på klappladsen og den umiddelbare nærhed kunne udgøre grundlag for biogene rev af blåmuslinger og dermed fødegrundlag for havdykænderne. Disse vil begraves ved klapning, men der vil dog ikke være en væsentlig reduktion af fødegrundlaget på vandområdeniveau. Sejlads i områderne hvor fuglene fouragerer, raster og fjerfælder kan være forstyrrende for fuglene, men da klapskibet kun vil forekomme

¹⁰ <https://mst.dk/media/195770/n245-basisanalyse-2022-27-aalborg-bugt-oest.pdf>

i en mindre del af Natura 2000-området forventes det ligeledes ikke at forstyrre fuglene på vandområdeniveau. Fuglene kan let se det langsomme klapskib nærme sig og svømme eller dykke væk, for derefter at vende tilbage til de områder de rastede på forinden. Derudover viser fugletællinger at individtætheden er relativt lav på klapplassen for edderfugl og fløjlsand, dog i nogle undersøgelser høj for Sortand, men det indikeres at de højeste tætheder generelt er på lavere vand tættere på kysten¹¹, hvilket afspejler arternes foretrukne fødesøgningsdybde på baggrund af nationale optællinger¹². Optællinger af Røstrubet lom indikerer at arten holder til på dybere vand med størst individ tæthed mellem Læsø og Anholt. Oprensning og klapning forventes ikke at påvirke fødegrundlaget for Røstrubet lom grundet Vilkår B, se afsnit 3.10.

Sangsvane og Pibesvane benytter, ud over dyrkede arealer, vadebladerne ved Mellempolde til fouragering og overnatter i Randers Fjord. Gravand og flere vadefuglearter raster og fouragere også på vaden ved Randers Fjord udmunding. Disse arter vil muligvis påvirkes af den øgede aktivitet fra opgravningen, men det må tages i betragtning at sejlrenden under normale omstændigheder udsætter fjordmundingen for en væsentlig skibstrafik, der ikke forventes betydeligt forøget af oprensningen. Lysbuget Knortegås opholder sig hovedsageligt i Mariager Fjord og langs kysten mellem Hals og Dokkedal, hvor den fouragere på ålegræs og oprensningen ved Randers fjordmunding forventes derfor ikke at udgøre en væsentlig forstyrrelse for denne art. Forstyrrelsen, som følge af klappartøjets sejlads frem og tilbage gennem Natura 2000 området afviger ikke væsentligt fra den forstyrrelse som fuglene er vant til i transportkorridoren ind til Randers Havn. Da klappmaterialet består af uforurenede sand, der falder hurtigt til bunden, og som kun vil medføre helt lokale og kortvarige sedimentfaner i vandfasen, anser Miljøstyrelsen det for helt usandsynligt, at arbejdet med klappning skulle udgøre en væsentlig forstyrrelse for fuglene.

På Mellempolde, 300-1000 m nord for optagningsområdet, samt på mindre holme og revler i umiddelbar nærhed af sejløbet, findes ternekolonier med ynglende fugle. Blandt andet er der registreret levesteder af høj til moderat tilstand for Dværgterne, Splitterne, Fjordterne og Havterne på disse revler og holme. Klyden opholder sig ligeledes tæt på udmundingen af Randers Fjord og har registrerede levesteder af høj tilstand i umiddelbar nærhed til optagningsområdet. Miljøstyrelsen vurderer at klyden og ternerne ville kunne blive forstyrret af

¹¹ Baseret på fugletællinger foretaget i midvinteren 2004 og 2008 af: Petersen, Nielsen & Clausen (2016). Vurdering af IBA'er (Important Bird Areas) i relation til fuglebeskyttelsesområder - med særligt henblik på marine arter og områder. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 94 s. - Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi <http://dce2.au.dk/pub/TRxxx.pdf> og Orbicon (2009). Vedligeholdelse af sejlrenden ved Hals Barre - vurdering af aktiviteternes betydning for Natura 2000 område. Rapport til Fjordudvalget Orbicon A/S v/Aalborg Havn A/S.

¹² Petersen m.fl. (2010). Landsdækkende optælling af vand-fugle i Danmark, vinteren 2007/2008. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. – Faglig rapport fra DMU, nr. 785. 70 s. og Petersen, Fox & Clausager (2003). Distribution and numbers of birds in Kattegat in relation to the proposed offshore wind farm south of Læsø: Ornithological impact assessment, National Environmental Research Institute Report. National Environmental Research Institute, Kalø, Denmark; 45 pp.

oprensningen i den periode de har reder, da menneskelig aktivitet er angivet som en relevant trussel for området⁹. Miljøstyrelsen vurderer at der bør sættes vilkår om at oprensningen ikke finder sted i ynglesæsonen for ovestående arter¹³, mellem 1. marts til 1. juli. Som det fremgår af afsnit 3.10 indgår dette forhold sammen med beskyttelse af gyde og opvækstperioder for kommercielt og økologisk vigtige fiskearter, samt hensyntagen til rastende fugle og disses fødegrundlag i Aalborg Bugt, i Vilkår B.

Med vilkår om, at oprensningen kun må finde sted i perioden 1. juli til 31. december, vurderer Miljøstyrelsen, at de beskyttede arter af fugle ikke vil blive væsentligt påvirkede af de forstyrrelser, som en optagning i henhold til denne tilladelse vil kunne medføre.

Samlet vurdering af de mulige påvirkninger på Natura 2000-områderne.

Da der er tale om en lokal og tidsbegrænset påvirkning af de to berørte Natura 2000-områder, og da klapningen foregår i perioder, der forstyrrer rastende og ynglende fugle, samt disses fødegrundlag, mindst muligt, er det Miljøstyrelsens vurdering, at klapningen i henhold til nærværende tilladelse ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af natura 2000-områderne.

3.9 Vurdering i forhold til bilag IV-arter

Bilag IV-arter er arter, der er særligt beskyttede efter EU's naturbeskyttelsesdirektiver også der hvor de findes udenfor Natura-2000 områderne. Det skal vurderes, om klapningen kan beskadige deres levesteder, yngle- eller rasteområder i arternes naturlige udbredelsesområde, jf. habitatbekendtgørelsens § 10.

Odder og alle arter af hvaler, herunder marsvin, er bilag IV-arter, der kan forekomme i enten oprensningsområdet eller ved klappladsen, og som derfor er relevante i forhold til nærværende vurdering.

*Odder (*Lutra lutra*)*

Odderen lever i tilknytning til vandområder, og findes i såvel stillestående som i rindende vand. Arten kan findes i både saltvand og ferskvand, og foretrækker især uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder, med gode skjulesteder i form af tæt vegetation.

Der er konstateret Odder på tre lokaliteter i Randers yderfjord. Det er imidlertid ikke særligt sandsynligt, at Odderen vil befinde sig tæt på arbejdsområdet i sejlrenden, da arten er meget sky, og hurtigt finder skjulesteder på land i forbindelse med forstyrrelser i vandområdet. Det tages i betragtning at sejlrenden almindeligvis er påvirket af industriel, fiskeri og rekreativ sejlads til og fra Randers. Oprensningen forventes derfor ikke væsentligt at forøge forstyrrelsen forårsaget af sejladsaktiviteter. Da det er vurderet, at Odderens fødegrundlag ikke vil blive reduceret væsentligt som følge af optagningsarbejdet, på baggrund af indførte sæsonvilkår, vurderes arbejdet ikke at udgøre en trussel for artens livsbetingelser i området.

¹³ Fugleatlas – de danske ynglefugles udbredelse, 2014-2017. Vikstrøm, T. & Moshøj, C.M., mf. Dansk Ornitologisk Forening, Lindhart og Ringhof.

Marsvin (*Phocoena phocoena*)

Marsvin tilhører underordenen tandhval og er den eneste hval, der med sikkerhed yngler i Danmark. Marsvin bevæger sig over store områder, der strækker sig ud over de danske grænser.

Der vurderes at være tre bestande af marsvin i danske farvande - en i Østersøen, en i indre danske farvande inkl. Kattegat (kaldet Bælthavsbestanden) samt en i Nordsøen/Skagerrak¹⁴. Området vurderes at være af middel betydning for populationen af marsvin, da der er tale om et relativt stort område (>20 km²) med middel tæthed af marsvin i mindst en sæson.

Støjgener i forbindelse med klapning er ikke så kraftige, at de påvirker hørelsen hos fisk og pattedyr. Derfor vil støj i forbindelse med klapaktiviteter kun medføre kortvarige forstyrrelser for dyrene¹⁵. Støjforurening associeret med klapredskaber, maskiner og sejlads med klapskib er karakteriseret som lav frekvent støj, da frekvensen sjældent overstiger 0,16 kHz, og da studier på marsvin har vist, at de reagerer bedst på lyde over 10 kHz og ofte kommunikerer mellem 0,2-180 kHz, forventes der ikke nogen negative påvirkninger af marsvin. Derudover har yderlige studier vist, at marsvin undgår klappingsaktiviteter med afstande på ned til 600 meter¹⁶.

Da projektet tidsmæssigt er begrænset, og da klapningen ikke vurderes at medføre langvarige forandringer på havbunden, vil både fisk og pattedyr hurtigt kunne genoptage deres færden i området efter endt klapning og bundfaunaen forventes ligeledes at genetableres.

Hverken marsvin eller de fisk, som udgør deres fødegrundlag, vurderes at blive påvirket i et betydeligt omfang, idet de blot midlertidigt vil flytte sig fra sedimentfanerne i den korte tid, hvor arbejdet pågår, se afsnit 3.10.

Miljøstyrelsen vurderer derfor, at klapning i henhold til denne tilladelse ikke vil have en væsentlig negativ betydning for marsvin

3.10 Vurdering af øvrige interesser

Miljøstyrelsen gør tilladelsesindehaver opmærksom på, at skulle der under arbejdet findes spor af fortidsminder, herunder vrag, skal Moesgaard museum kontaktes ifølge Museumsloven §29h¹⁷, og arbejdet skal standses.

¹⁴ https://mst.dk/media/194128/n14-basisanalyse-2022-27-aalborg-bugt_randers-fjord_mariager-fjord.pdf, side 63

¹⁵ Aarhus Universitet, DCE, videnskabelig rapport nr. 284 (2018): <https://mst.dk/media/183331/sr284-marsvin-udbredelse-2018.pdf>

¹⁶ Todd, V.L.G., Todd, I.B., Gardiner, J.C., Morrin, E.C.N., Macpherson, N.A., Dimarzio, N.A., Thomsen, F., 2015. A review of impacts of marine dredging activities on marine mammals. *ICES Journal of Marine Science* 72, 328–340. doi:10.1093/icesjms/fsu187

¹⁷ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 08/04/2014

Fiskeøkologiske overvejelser i forhold til oprensning i Randers fjordmunding og klapning på klapplads K_155_11 i Aalborg Bugt.

Voksne fisk antages ikke at påvirkes af klapning, da de kan flytte sig fra det påvirkede område, medmindre vigtige levesteder ødelægges eller gydningen forstyrres af klapaktiviteten. Fiskeæg og yngel er derimod sårbare over for klapning af havbundsmateriale, da finkornet sediment klistres til fiskeæggene og kan tilstoppe gællerne på fiskelarver. Hvis ikke vanddynamikken kan ryste de klæbende sedimentpartikler af de pelagiske fiskeæg, kan disse synke til ugunstige vandlag eller i værste fald komme i bundkontakt, hvilket kan bevirke til at æggene går til. Nogle fiskelarver, heriblandt sildelarver, udviser øget dødelighed når de opholder sig i meget høje koncentrationer af opslæmmet sediment, hvilket kun findes umiddelbart efter klapningen på klappladsen ¹⁸. Habitatarterne Stavsild, Havlampret og Flodlampret gyder i ferskvand og vil for at nå hertil skulle vandre op gennem Randers Fjord. Da oprensningen ikke fuldstændig blokerer for adgangen til fjorden forventes aktiviteten ikke at ville hindre arternes gydning, skulle de være tilstede, se afsnit 3.8.

Modelleringer af forventede habitater for en række kommercielt interessante fiskearter, viser at Aalborg Bugt i nogen grad udgør et egnet opvækst område for juvenile torsk, rødspætte, almindelig tunge, skrubbe og sild henover sommer og efterårs månederne, samt for skrubbe og sild også mere udtalt længere hen på vinteren. Derudover viser modelleringer at Aalborg Bugt udgør et forventet habitat for voksne skrubber, almindelig tunge, sild og brisling ¹⁹.

Klapplads K_155_11 er beliggende i et relativt lavvandet område med dybder mellem 10 og 15 m over store dele af det sydlige Aalborg Bugt. Modelleringer af havbundens sedimentsammensætning indikerer at bunden hovedsageligt udgøres af fint til groft sand og grus med partier af moræneler, dyndet sand og silt i nærheden²⁰.

Aalborg bugt er ikke et kendt gydeområder for torsken, der foretrækker dybere vand, men det kan forventes at yngel føres hertil fra kendte gydepladser i det sydøstlige Kattegat. Silden gyder på 1-20 meters dybde ved fastklæbning af æggene på marin vegetation, samt grovere sand og grus substrat, der er at finde i umiddelbar nærhed af, hvis ikke direkte på klappladsen. Der er kendte forårs gydepladser for sild i Aalborg Bugt ud for udmundingen af Randers Fjord og Mariager Fjord og efterårsgydepladser på Sjællands nordvest kyst, hvorfra larver kan forventes tilført fra i efterårs og vintermånederne. Fladfiskearterne rødspætte, skrubbe, almindelig tunge og ising gyder i store dele af Kattegat hovedsageligt på lidt større dybder end ved klappladsen, typisk på 20-50 meters dybde, men der er kendte gydeområder for rødspætte og Almindelig tunge i Aalborg Bugt, der også udgør opvækstområde for pighvar. Det er sandsynligt at de pelagiske æg og larver

¹⁸ Effects of suspended sediments on cod egg and larvae

and on the behaviour of adult herring and cod Westerberg et al 1996

¹⁹ Essential fish habitats for commercially important marine species in the inner danish waters, DTU Aqua Report no. 338-2019.

²⁰ GEUS Havbundssedimentkort

vil findes ved klappladsen, hvor den blandede sandbund vil udgøre et egnet opvækstområde for disse fladfiskearter²¹.

Opgørelser over fangsten i Aalborg Bugt støtter modelleringernes indikation af den fiskeøkologiske betydning af Aalborg Bugt. Her udgøres over 60% af fangsten med garn af skrubber, mens der er fanget mindre andele af ising, fjæsing, rødspætte, pighvar og almindelig tunge. Ålekvabbe, Ål og torsk udgør de største andele af rusefangsten og der er i alt registreret 36 forskellige fiskearter fanget i garn og ruser²².

Kun et meget begrænset område af Aalborg Bugt vil direkte påvirkes af oprensningen og klapningen og det vurderes ikke at unikke levesteder inden for Aalborg Bugt vil gøres utilgængelige for de voksne individer af fiskebestanden. Det vurderes at klappladsen er et oplagt gydeområde for Silden og et muligt gydeområde for flere af fladfiskearterne redegjort for her over.

Silden i Aalborg bugt er forårsgyder inden for perioden januar til april, Rødspætten i Kattegat området har gydeperiode fra ultimo januar til og med marts, Skrubben marts til juli og Almindelig tunge i maj og juni. For at minimere potentielle negative påvirkninger af gydning og yngelopvækst for ovenfor redegjorte arter, vurderes det at klapningen ikke bør finde sted fra d. 1. januar til d. 1. juni. Sæsonvilkåret forventes ydermere at beskytte fødegrundlaget for især Rødstrubet lom, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område 263. Der sættes for oprensning og klapning i Vilkår B at aktiviteten ikke foregår fra 1. januar til 1. juli. Dette for at beskytte ynglefugle i Randers Fjordudmunding, kommercielt og økologisk vigtige fiskearters dominerende gyde og opvækstperioder, samt at undgå forstyrrelse af rastende og fouragerende trækfugle i Aalborg Bugt.

Miljøstyrelsen vurderer, at aktiviteterne i henhold til denne tilladelse kan gennemføres på de angivne vilkår uden at øvrige interesser påvirkes væsentligt.

3.11 Konklusion

Den samlede vurdering er, at en tilladelse til at klappe materiale fra den afmærkede sejltrede i den yderste del af Randers Fjord på den ansøgte klapplads og på de i kapitel 1 angivne vilkår vil være acceptabel i henhold til den gældende lovgivning og vejledning herom.

På vegne af Miljøstyrelsen
Thor Svane Kolath

²¹ Fiskebestandenes struktur. Fagligt baggrundsnotat til den danske implementering af EU's havstrategidirektiv, DTU (2012)

²² Registrering af fangster med standardredskaber i de danske kystområder. Nøglefisker rapport for 2017-2019, DTU Aqua-rapport 375-2020

4 Offentliggørelse og Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet af

- Ansøgeren
- Enhver, der må antages at have en individuel væsentlig interesse i sagens udfald
- Kommunalbestyrelsen
- Sundhedsstyrelsen
- Forbrugerrådet
- Danmarks Fiskeriforening
- Danske Råstoffer
- Danmarks Rederiforening
- Bilfærgernes Rederiforening
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
- Danske Havne
- Foreningen af Lystbådehavne i Danmark (FLID)
- Lokale foreninger og organisationer, der har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål, og som har ønsket underretning om afgørelsen
- Lokale foreninger og organisationer, der efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, og som har ønsket underretning om afgørelsen, når afgørelsen berører sådanne interesser
- Landsdækkende foreninger og organisationer der efter deres vedtægter har beskyttelse af natur og miljø som hovedformål
- Landsdækkende foreninger og organisationer der efter deres vedtægter har til formål at varetage væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser

Klage skal ske via Klageportalen for Nævnene i Nævnenes Hus, via følgende hjemmeside <https://naevneneshus.dk>. Klagen sendes gennem Klageportalen til Miljøstyrelsen, der har truffet afgørelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når man klager, skal der betales et gebyr. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det.

Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til klagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Såfremt der er indgivet klage, må tilladelsen først udnyttes, når klagenævnet har truffet afgørelse i sagen, medmindre klagenævnet bestemmer andet.

5 Andre oplysninger

Hvis arbejdet ønskes varslet i Efterretninger for Søfarende, skal Søfartsstyrelsen underrettes herom mindst 3 uger forinden. Søfartsstyrelsen skal underrettes skriftligt eller via E-mail: sfs@dma.dk. Samtidig underrettes om arbejdsmetode, anvendt materiel, herunder om der udlægges varp og om det forventede påbegyndelsestidspunkt samt om arbejdets forventede varighed. Hvis arbejdet stoppes i mere end 2 måneder, skal Søfartsstyrelsen underrettes på ny.

Klapning uden tilladelse og tilsidesættelse af vilkår for denne tilladelse, herunder pligten til indberetning, kan straffes i henhold til § 59 i lov om beskyttelse af havmiljøet.

Miljøstyrelsens tilladelse til klapning fritager ikke ansøger fra at sikre sig, at alle øvrige tilladelser på den konkrete lokalitet er indhentet.

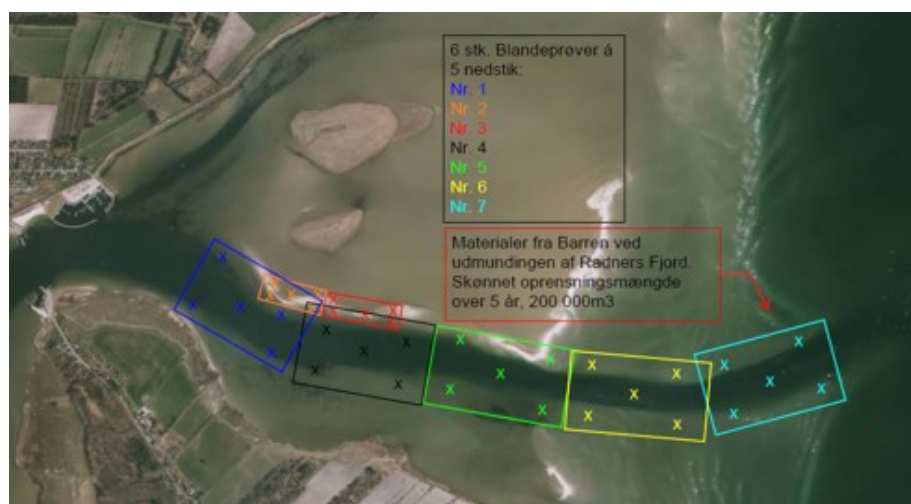
6 Følgende har modtaget kopi af tilladelsen

Randers Kommune
Norddjurs Kommune
Søfartsstyrelsen **sifa@dma.dk**
Fiskeristyrelsen **mail@fiskeristyrelsen.dk**
Slots- og Kulturstyrelsen **ark@moesgaardmuseum.dk**
Styrelsen for patientsikkerhed **stps@stps.dk**
Forbrugerrådet **fbr@fbr.dk**
Danmarks Fiskeriforening **mail@dkfisk.dk**
Danske Råstoffer **lmv@di.dk**
Danmarks Rederiforening **info@shipowners.dk**
Bilfærgernes Rederiforening **info@shipowners.dk**
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd **ae@ae.dk**
Danske Havne **danskehavne@danskehavne.dk**
Foreningen af Lystbådehavne i Danmark (FLID) **Info@flidhavne.dk**
Danmarks Naturfredningsforening **dn@dn.dk**
Danmarks Sportsfiskerforbund **post@sportsfiskerforbundet.dk**
Greenpeace **hoering.dk@greenpeace.org**
Dansk Ornitologisk Forening **natur@dof.dk**
Friluftsrådet **fr@friluftstraadet.dk**
Dansk sejlungion **ds@sailing.dk**

BILAG 1 Oprensningsområdets placering

Oprensning må kun foretages inden for den afmærkede sejlrende.

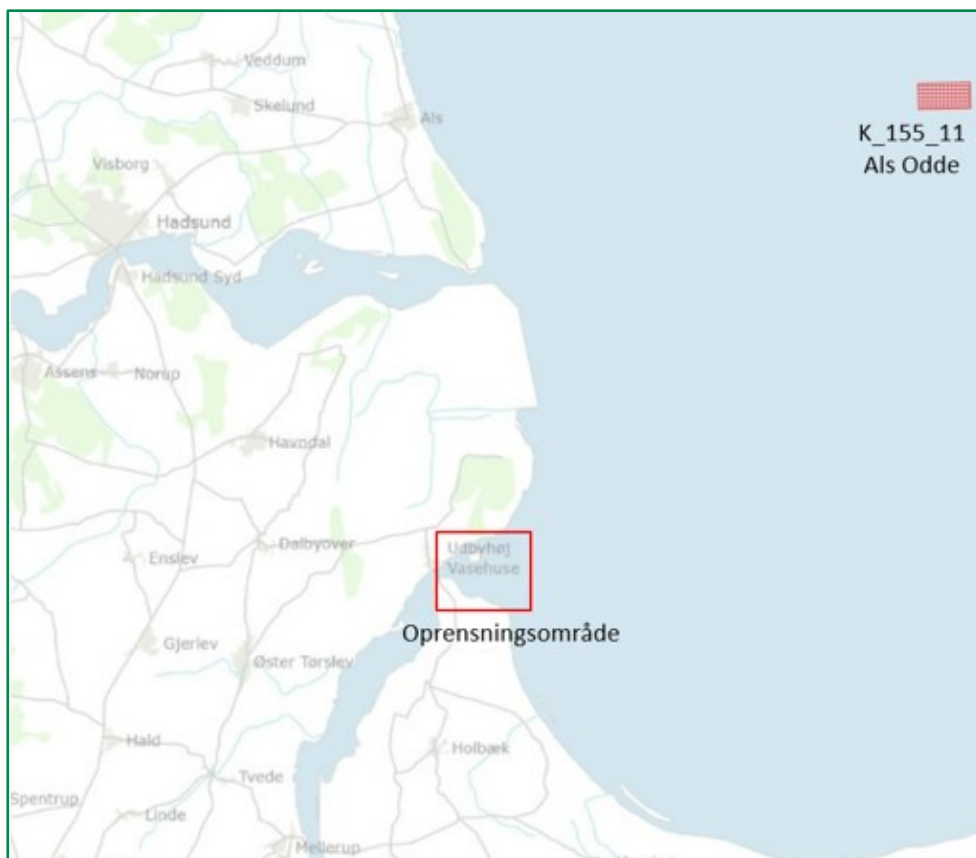
Prøvetagning i udmundingen fra Randers Fjord. Bemærk, at der ikke må oprensnes fra område 2 og 3 og den nordligste del af område 5.

station	Tørstof %	glødetab %	Arsen	Bly	Cadmium	Krom	Kobber
R1	77,20	1,40	1,30	1,40	0,04	1,70	1,70
R2	82,9	0,56	0,50	1,20	0,02	1,00	1,00
R3	78,7	0,8	0,50	1,00	0,02	1,00	1,00
R4	80,3	1	0,64	1,00	0,02	1,10	1,00
R5	80,6	0,93	0,94	1,00	0,02	1,60	1,10
R6	81,5	0,6	0,98	1,00	0,02	1,00	2,4
R7	82,8	0,5	0,69	1,00	0,02	1,00	1
middelværdie	80,57	0,83	0,79	1,09	0,02	1,20	1,31
station	Kviksølv	Nikkel	TBT	Zink			
R1	0,01	2,20	0,001	9,40			
R2	0,01	1,00	0,001	4,40			
R3	0,01	0,92	0,001	3,50			
R4	0,01	0,96	0,001	4,50			
R5	0,01	1,50	0,001	6,00			
R6	0,01	0,61	0,001	7,10			
R7	0,01	0,73	0,001	3,00			

Analysen fra prøvetagningen i og omkring sejlrenden. PAH blev kun påvist i delområde 5 (0,25 mg/kg TS) Antracen var underdetektionsgrænsen i alle 7 delområder. PCB blev ikke påvist i nogen af prøverne.

BILAG 2 Klappladsens beliggenhed

Nedenstående kort viser klappladsens placering.

Kort over klappladsen

Klappladsen afgrænses af følgende hjørnepositioner (WGS84)

56° 45,77' N 10° 35,384' Ø
56° 45,77' N 10° 37,22' Ø
56° 45,27' N 10° 37,22' Ø
56° 45,27' N 10° 35,384' Ø